

LPD

avisen

I dette nr:

- *Hverdagen som patientrådgiver*
- *Invitation til temadage i Roskilde*
- *Indkaldelse til landsmøde, LPD*
- *Foranstaltningsdomme i 2022*

UDGIVER

Landsforeningen af Patient-
rådgivere og Bistandsværger
i Danmark, LPD

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Erik Dahlgaard
erikdahlgaard@live.dk

Indhold fra LPD-avisen må citeres
med angivelse af kilde jf. lov om
ophavsret.

Avisen modtager gerne mate-
riale, men påtager sig intet ansvar
for indsendt materiale. Avisen
forbeholder sig ret til at forkorte/
redigere i indsendt materiale.

LAYOUT OG TRYK

Mark & Storm Grafisk A/S

Avisen udkommer
4 gange årligt
Oplag: 950

Materiale sendes til
erikdahlgaard@live.dk

WWW.LPD-INFO.DK

Leder

I disse dage hvor dagene længes og vi ser de første spæde tegn på, at vi går mod forår, har vi i LPD færdiggjort planen for vores aktiviteter det næste halve år. Der er temadage og landsmøde i Roskilde den 12.14 april, hvor vi selv synes vi har fået et godt program sat sammen. Vi håber at se mange denne weekend.

Vi holder det årlige udvidede bestyrelsesmøde først i marts, hvor vi "sætter nye skibe i søen" og prøver om vi kan finde på nye områder vi kan få belyst på kommende kurser.

Vi har netop aftalt møde med Grundlovens §71 tilsyn den 30. april hvor vi vil drøfte fælles anliggender. Der bliver mulighed for at komme med input til emner til mødet, når vi mødes i Roskilde.

Imens vi således er i fuld aktivitet, ventes der spændt på, at den bebudede og længe ventede politiske 10 års plan for psykiatrien for alvor bliver løbet i gang. Der er uden tvivl gode intentioner, så vi håber det bliver lagt tilsvarende politisk vilje bag, så patienterne på et tidspunkt kan se en reel forbedring i indsatserne.

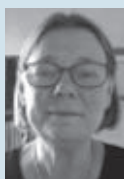
Hvis man som jeg har dagligdagen i Kommunalt regi, opleves der for øjeblikket mest pres på ressourcer, forringelse af indsatserne og øget krav

Bestyrelsen i LPD

Formand og redaktør

Erik Dahlgaard
Tambogade 55
7790 Thyholm
30 62 81 93
erikdahlgaard@live.dk

Sekretær

Britta Nielsen
Hyacintvej 3
9380 Vestbjerg
29 60 24 27
brittahn84@gmail.com

Bestyrelsesmedlem

Connie Smidstrup
Hyrupvej 6
7140 Stouby
61 65 55 74
smidstrup1@hotmail.com

Næstformand

Dorthe Skarsholt Falkenstrøm
Godthåbsvej 50a
9230 Svenstrup
25 32 77 69
skarsholt@live.dk

Bestyrelsesmedlem

Bo Ulrik Madsen
bum2985@outlook.com

Regnskabskontrollant

Winnie Kirchheiner
Søndertoften 183
2630 Taastrup

Kasserer

Anders Ole R. Andersen
Lønnebjergvej 9
8600 Silkeborg
21 44 97 03
hanneoganders8600@gmail.com

Bestyrelsesmedlem

Jes Højris Hansen,
Strandparken 10, 1. TH,
8000 Århus C
jeshojris@gmail.com

Regnskabskontrollant suppleant

Else Marie J. Rosendahl
Vismarlundvej 8, 6500 Vojens
25 68 51 00
juhler.rosendahl@gmail.com

om kontorarbejde, som ikke altid ses som værende produktivt for den enkelte borger. Desuden fornemmer man, at det nye: Maskinlæring (AI) er ved at blive til noget de kommunale forvaltninger forventer kan bruges, så der kan spares på budgetterne "uden det mærkes". Kun fremtiden vil vise hvordan det kommer til at gå.

Et udtalt forbedringsbehov er netop en mere sammenhængende tilrettelagt indsats overfor borgere med psykisk sårbarhed, så der bliver mindre parallelle forløb imellem det kommunale og det regionale, som i nogen tilfælde drukner i pseudo koordinering, som ikke er meningsfuld og ikke bliver fulgt op.

Med dette ønskes alle god energi og god læselyst.

Erik Dahlgaard
Redaktør

1. Suppleant

Brian Olsen
Lolland
61 26 85 45
projektlederbo@gmail.com

2. Suppleant

Kirsten Madsen
Frederiksborggade 42, 5. th.
1360 København K
60 69 27 39
kirstenmads@gmail.com

www.LPD-info.dk

Indhold

Invitation til temadage i Roskilde.....	4
Indkaldelse til landsmøde, LPD	5
Hverdagen som patientrådgiver.....	6
Svar fra psykiatrien, Anna Storgaard ...	8
Foranstaltningsdomme i 2022.....	10
Læserbrev, Hanne Colding.....	18
Læserbrev, Brian Olsen	19

Temadage for patientrådgivere og bistandsværger

Temadagene afholdes den 12.-14. april 2024

Adresse: Comwell, Vestre Kirkevej 12, 4000 Roskilde

Tilmelding på: www.lpd-info.dk senest den 22. marts 2024

Fredag den 12. april 2024

17.00- 17.45 Ankomst og registrering

17.45- 18.00 Sandie Sparre – Det Psykiatriske Patientklagenævn.
Hans Dabelsteen, specialkonsulent, Ph.D og Peter Hjaltason, jurist, Institut for
Menneskerettigheder – oplæg om rapporten "Unødvendig tvang i psykiatrien"

18.00-19.30 Middag

Lørdag den 13. april 2024

08.00- 09.00 Morgenmad

10.00- 12.00 Mette Brandt-Christensen, overlæge, Ph.D, seniorforsker og Tine Wøbbe, chefpsykolog,
specialpsykolog – oplæg om bøgerne "Forbrydelsens sind" og "De siger, jeg er Psykopat"

12.00- Frokost

14.00-15.30 Jette Møllerhøj, forskningsleder, seniorforsker, Ph.D – Recovery og retspsykiatri

15.45-17.15 Mads Engholm – Formand i Bedre Psykiatri

18.30 Middag

Søndag den 14. april 2024

08.00- 09.00 Morgenmad

09.30-11.00 Kasper Nørgaard Thomsen, foredragsholder i Sind - Recovery, misbrug og psykisk sygdom

11.00-12.30 Landsmøde

12.30 Frokost – "sandwich to go" – og herefter tak for denne gang

Praktiske oplysninger: Tovholdere til temadagene er
Jes Højris Hansen, Anders Ole R. Andersen og Britta Nielsen

Tilmelding: www.lpd-info.dk **Tilmelding senest den 31. marts 2024**

Sted: **Comwell, Vestre Kirkevej 12, 4000 Roskilde**

Ophold: Ophold og fortæring afholdes af Justits/ Sundhedsministeriet.

Hotel: Tjek ind fra fredag kl. 16.00

Refusion Transport refunderes ved udfyldelse af køreseddel m. vedlagt brobizz eller billet.
Der ydes statens lave takst.

Pauser: Alle dage indlægges passende pauser med kaffe, the, vand og frugt.

Køresedler, bizz og bileter: Sendes til: Anders Ole R. Andersen, Lønnebergvej 9, 8600 Silkeborg
kasserer@lpd.dk

Indkaldelse til landsmøde i LPD

***Landsmødet afholdes søndag den 14. april 2024 kl. 11.00 på:
Comwell, Vestre Kirkevej 12, 4000 Roskilde***

Landsmødet afholdes med følgende dagsorden:

- a) Valg af dirigent, referent og 2 stemmetællere.
- b) Formanden fremlægger LPD's beretning.
- c) Kassererens beretning, herunder fremlæggelse af revideret regnskab til godkendelse.
- d) Kassereren fremlægger LPD's budget for næste år samt forslag til kontingent gældende for det efterfølgende år.
- e) Indkomne forslag.
- f) Valg af bestyrelsesmedlemmer + suppleanter.
På valg er; Erik Dahlgaard, Britta Nielsen og Jes Højris Hansen til bestyrelsen
På valg er Brian Olsen og Kirsten Madsen som suppleanter.
- g) Valg af regnskabskontrollant og suppleant.
På valg er Winnie Kirchheiner og som suppleant Else Marie J. Rosendahl.
- h) Eventuelt.

Der er stemmeret for aktive medlemmer, som har betalt kontingent senest d. 31. marts 2024

Med venlig hilsen
Bestyrelsen, LPD

Hverdagen som patientrådgiver

For nylig var jeg til et møde, hvor man først skulle fortælle den "gode historie" og dernæst en historie om udfordringerne (ja det hedder jo ikke længere problemer) Det betød faktisk at der generelt var en meget positiv stemning og de negative ting kom ikke til at fylde så meget.

Jeg har sat mig for, at jeg fremover altid vil tænke på at starte med den gode historie.

Nu skulle jeg så skrive lidt om mit arbejde som patientrådgiver i Psykiatrien og få stillet nogle spørgsmål. Så gik jeg helt i stå! Øv...Jeg må da kunne fortælle en god historie om/ i psykiatrien.

Jo, jeg blev beskikket for LO. Hende har jeg kendt i mange år og dejligt at personalet registrerede, at hende har jeg haft mange gange som patientrådgiver. Der er megen registreret tvang på hende og personalet ringer næsten dagligt og fortæller om fastholdelse eller beroligende medicin. Her er der virkelig sket en positiv forandring.

En torsdag blev jeg som sagt beskikket for LO. Der var beskikkersseddel i mappen, hvor der var sat kryds i tvangstilbageholdelse. Som patient er LO meget krævende, jeg har omtalt hende som en af dem, man opnår en timeløn på 10 kr. for ved beskikelsen. Der var dog en dejlig gensyns glæde fra os begge to.

LO kræver, at klagen skal være her og nu, selv om jeg forsøgte at udskyde det lidt, så jeg kan få et overblik over, hvor meget tvang der var registreret. Der ligger ikke længere en registreringsseddel i Tvangsmappen, og da jeg spurgte til registreringen, blev der svaret, at nu var alting digital. Så første spørgsmål er

1. Hvordan kan man som patientrådgiver vide, hvor meget tvang der er på patienten? (Ingen tvangsprotokol længere.)

Jeg afleverer skema på kontoret med afkrydsning af både tvangstilbageholdelse, skærmning, beroligende medicin og fastholdelse.

Første personale jeg spørger, hvor meget tvang der er på patienten, var ikke behjælpelig og havde heller ikke tid. Næste personale gik i gang med at læse journalen og nedskrev fastholdelser, skærmning og beroligende medicin på et stykke papir til mig.
Ja det tog lidt tid.

Ved denne lejlighed blev der skabt usikkerhed omkring tvangstilbageholdelsen af patienten. Det ville man lige undersøge. Og nu kommer den gode historie med, at personalet der ringede flere gange i weekenden var meget hjælpsom. Hun ville ved stuegang mandag få en klar melding fra lægen. Jeg hørte dog ikke mere til det.

Efterfølgende onsdag besøger jeg LO igen. Efter snak frem og tilbage, slås det fast, at patienten er frivillig indlagt. Det er også hvad LO selv mener. Mit spørgsmål lyder nu, om der er sendt en klage videre til Patientklagenævnet?

Besøger LO igen og har en klage med omkring fastholdelse, skærmning og beroligende medicin, som Lo forlanger. Jeg afleverer, men får oplyst, at afkrydsningssedlen er afsendt til Patientklagenævnet, og at der formentlig snarest vil blive indkaldt, da lægen også har medtaget tvangsbehandling. Man ønsker at tvangsbehandle patienten, da det ikke er hver dag patienten vil tage sin medicin frivillig.

Jeg har tidligere spurgt Psykiatrilædelser om tolkningen af, at man indenfor 24 timer skal besøge patienten. LO vil gerne have, at det er efter hvert nyt indgreb jeg skal aflægge besøg. Det vil faktisk betyde hver dag. Jeg har også oplevet, at nogle blandt personalet har forlangt det samme.

2. Er det kun ved opstart af en beskikkelse, at patientrådgiveren skal aflægge besøg indenfor 24 timers? Eller er det ved hver ny tvang.

Jeg rejste på et møde med Psykiatrilædelser et spørgsmål om etableringen af "Min løn". Jeg oplever alt for ofte, ikke at få løn for dem jeg beskikkes for. Måske kunne det hjælpe hvis vi selv kunne gå ind og se beskikkelsen. Ingenting har jeg hørt til det.

En dag i sommer hvor jeg skulle beskikkes, var der ingen seddel til mig. Da jeg efterlyste beskikkelsessedlen var svaret, at man var gået over til digital registrering og at vi skulle benytte Min løn.

3. Hvorfor bliver patientrådgiverne ikke informeret om det, ej heller en vejledning i det.? Anvender nogle patientrådgiverne Min løn og er det bestemt at vi skal anvende Min løn?

Nå men jeg ville ikke beskikkes før jeg havde en seddel og efter lidt besvær fik jeg en beskikkelse på patienten. Senere hen kan jeg så døje med at få betaling for beskikkelsen. Jeg har stadigvæk en beskikkelse på CN tilbage fra juni måned. Har ringet et hav af gange, uden at der er sket noget, og til sidst opgiver man.

4. Hvordan får man løn for de opgaver man udfører, uden at skulle bruge meget tid på det?

Generelt synes jeg at Psykiatrien giver os patientrådgiverne nogle rigtig dårlige arbejdsbetingelser. Informationsniveauet er dårligt, både fra psykiatrilædelser og også på afdelingerne, hvor man har vidt forskellige holdninger/meninger om, hvad man må oplyse om til patientrådgiveren, selvfølgelig af relevante ting.

Venlig hilsen
Anna Storgaard
Patientrådgiver

Svar Psykiatrien 23, Anna Storgaard

Kære Anna Storgaard

Tak for din mail med bemærkninger om både glæder og udfordringer ved arbejdet som patientrådgiver og spørgsmål, som jeg skal forsøge at besvare herunder.

Det er rigtigt, at vi har digitaliseret tvangsprotokollerne, så de ikke længere findes i papirform. Det ændrer naturligvis ikke på, at du som patientrådgiver har ret til at se oplysningerne i tvangsprotokollen, som det er beskrevet i bekendtgørelsen om patientrådgivere. Oplysningerne får du ved at spørge personalet. Og hvis du oplever problemer med at få oplysningen, efter at tvangsprotokollerne er blevet digitaliseret, vil jeg opfordre til, at du taler med oversygeplejersken på det pågældende sengeafsnit.

Jeg forstår din vedhæftede beskrivelse sådan, at det drejer sig om en konkret situation. Hvis det skulle vise sig at være en generel problematik på tværs af sengeafsnit, er du selvfølgelig velkommen til at vende tilbage mig.

Vedr. patientrådgiverens besøg inden 24 timer, så gælder denne frist det første besøg efter beskikkelsen. Det fremgår af bekendtgørelsens § 12 (Bekendtgørelse om patientrådgivere (retsinformation.dk)):

§ 12. Patientrådgiveren skal snarest muligt efter beskikkelsen besøge patienten og til stadighed holde sig i forbindelse med denne. Første besøg skal aflægges inden 24 timer efter beskikkelsen. Så længe tvangsindgrebet består, skal besøg herefter finde sted mindst én gang om ugen og i øvrigt efter behov.

Stk. 2. Den vagthavende sygeplejerske på behandlingsstedet har ansvaret for at sikre, at der på patientens anmodning træffes aftale med patientrådgiveren om besøg eller en telefonsamtale.

Stk. 3. Patientrådgiveren har ret til fri og uhindret, personlig, skriftlig og telefonisk forbindelse med patienten under dennes indlæggelse på psykiatrisk afdeling.

Som du kan se i bestemmelsen, skal patientrådgiver, efter første besøg, besøge patienten mindst en gang om ugen og ellers efter behov. Det sidste "efter behov" er der jo nogen elastik i, og jeg kan ikke komme det nærmere end, hvad der er rimeligt i forhold til behovet for at vejlede og rådgive pa-

tienten i den konkrete situation. Der vil jo ikke være noget til hinder for, at nogle kontakter ud over de ugentlige besøg vil kunne ske ved telefonkontakt, igen ud fra en konkret vurdering.

Det er jo Patientklagenævnet, der antager patientrådgivere; måske har de taget stilling til spørgsmålet tidligere – det kunne du evt. spørge dem om.

Når du spørger, om besøg inden for 24 timer gælder ved hver ny tvang, så ligger der i mit svar ovenfor, at det jo så kommer an på, om du har været afbeskikket mellem de enkelte tilfælde at tvang.

I forhold til Min Løn App'en må jeg simpelthen bare beklage processen.

På opfordring fra dig og andre patientrådgivere gik lønkontoret i gang med at digitalisere beskikkelsesblanketterne, og da løsningen så var klar midt i sommerferietid, blev det sendt ud til afdelingerne, uden at der var ordentlig styr på implementering og herunder orientering til både personale og patientrådgivere. Og ikke nok med det, så virkede app-løsningen heller ikke, som den skulle. Det gør den stadig ikke; der arbejdes med løsningen.

Ansaret for den proces ligger i administrationen, og sengeafsnittene har ikke haft mulighed for at give tilstrækkelig information til jer, da de ikke selv var informeret godt nok. Vi vil bestræbe os på at informere ordentligt, når den digitale løsning bliver meldt klar. Herunder vil vi sikre, at I patientrådgivere får direkte besked.

Endelig i forhold dit konkrete eksempel med en beskikkelse tilbage fra juni, som endnu ikke er registreret, vil jeg foreslå, at du sender den til psykiatriens hovedpostkasse psykiatri@rn.dk, att. psykiatriens jurister, med bemærkning om, at du tidligere har rykket; så vil de undersøge den konkrete beskikkelse.

Med venlig hilsen

Tina Gram Larsen | Lægefaglig direktør

Direkte: 97643747 | tigl@rn.dk

Psykiatrien Hospitalsledelsen

Kontingent

DET ER NU MULIGT AT BETALE KONTINGENT VHA. BETALINGSSERVICE

Vi er nu oprettet hos PBS, så du kan tilmelde din betaling hertil, så det årlige kontingent bliver trukket.

Vi har indberettet oplysninger på registrerede medlemmer

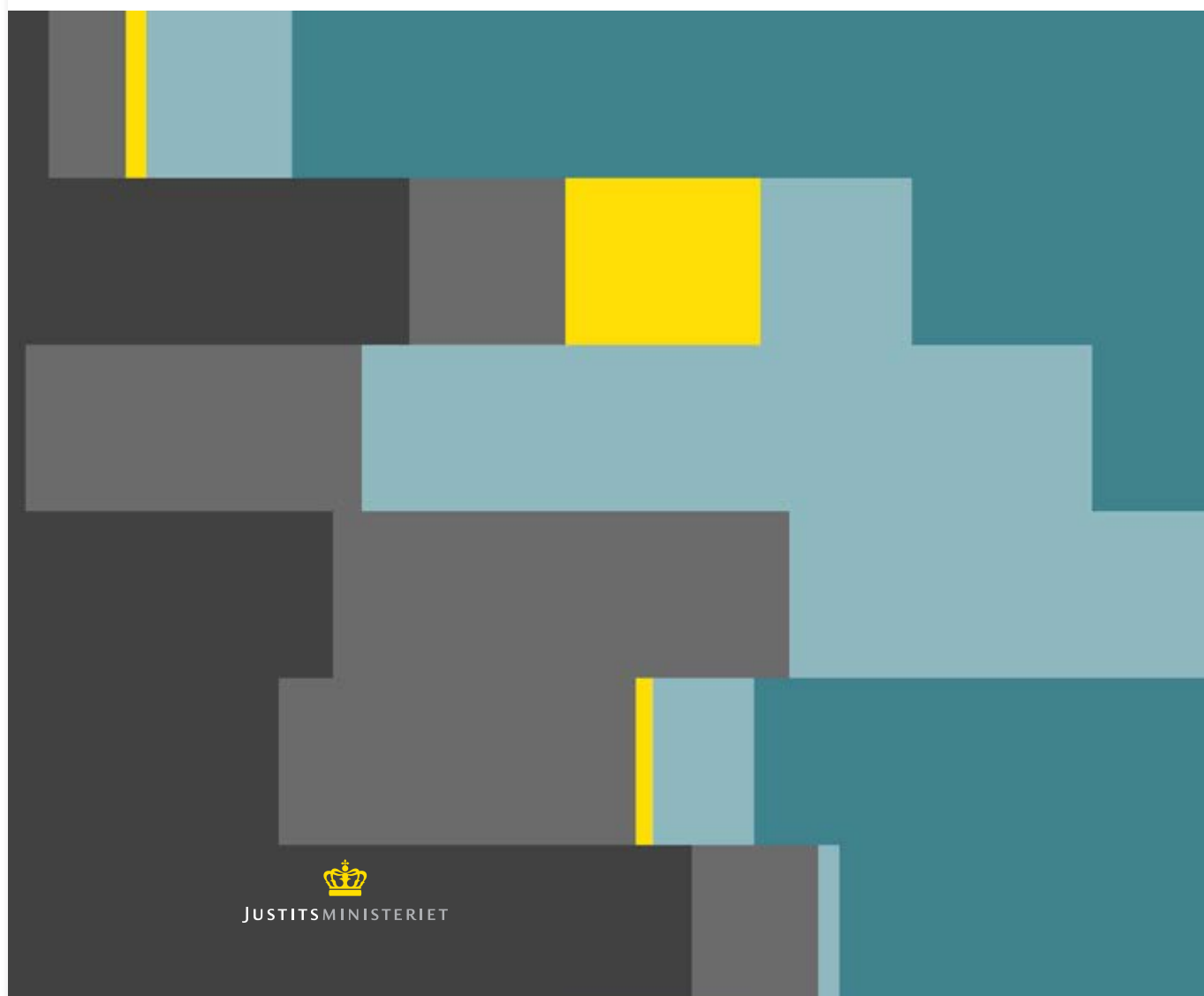
For tilmelding til PBS via dit pengeinstitut/netbank skal du bruge følgende oplysninger:

PBS nr.:	09736204
Debitorgruppe:	00001
Kundenr.:	dit medlemsnummer som står på adresselabelen bag på LPD Avisen.

Opkrævninger udsendes sidst i december med opkrævning i januar

Foranstaltningsdomme i 2022

Domme idømt i 2022, antal igangværende domme og varighed af afsluttede domme

Den samlede rapport kan findes hos Justitsministeriets forskningskontor.

Resumé

Udvikling i antallet af foranstaltningsdomme og andel uden fastsat længstetid:

- I 2022 blev der afsagt 716 foranstaltningsdomme. Disse domme angår 713 personer, idet 2 personer blev idømt en foranstaltningsdom mere end én gang i løbet af året.
- Antallet af idømte foranstaltningsdomme er lidt mindre i 2022 end i 2021, men er på niveau med 2020.
- I 2022 er der ikke fastsat en længstetid i knap halvdelen af foranstaltningsdommene (44 pct.).

De dømtes mentale tilstand og dommenes længstetid:

- 66 pct. af foranstaltningsdommene afsagt i 2022 angår psykisk syge, jf. straffelovens § 16, stk. 1, nr. 1, og § 68. 20 pct. angår mentalt retarderede, jf. straffelovens § 16, stk. 1, nr. 2, eller § 16, stk. 2, samt § 68, og 15 pct. angår mangelfuldt udviklede m.v., jf. straffelovens § 69.
- Andelen af foranstaltningsdomme uden fastsat længstetid er lidt større for de mangelfuldt udviklede m.v. (45 pct.) og psykisk syge (44 pct.) end de mentalt retarderede (42 pct.).

Længstetider for og art af foranstaltningen:

- Af de domme, der medfører eller giver mulighed for indlæggelse/anbringelse, er der i henholdsvis 44 pct. (psykisk syge), 49 pct. (mentalt retarderede) og 45 pct. (mangelfuldt udviklede m.v.) af tilfældene ikke fastsat en længstetid for foranstaltningen.

Længstetider for ophold for mangelfuldt udviklede m.v.:

- Ved foranstaltningsdomme til mangelfuldt udviklede m.v., som giver mulighed for indlæggelse/anbringelse, skal der fastsættes en længstetid for opholdet, som i almindelighed ikke må overstige 1 år. Dette er tilfældet i 94 pct. af disse foranstaltningsdomme. Tilsvarende krav til længstetiden for ophold gælder ikke for psykisk syge og mentalt retarderede.

Kriminalitetens art og de dømtes mentale tilstand:

- Foranstaltningsdommene vedrører hyppigst vold og trusler mod offentligt ansatte, jf. straffelovens § 119, stk. 1 og stk. 2, samt § 119 a, efterfulgt af trusler, jf. straffelovens §§ 123 og 266, og simpel vold, jf. straffelovens § 244.

Igangværende foranstaltningsdomme:

- 3.853 foranstaltningsdomme afsagt efter 1. juli 2000 var igangværende pr. 31. december 2022. Godt to tredjedele af disse vedrører psykisk syge, omtrent en femtedel vedrører mentalt retarderede, og ca. hver tiende vedrører mangelfuldt udviklede m.v.

Varighed og type af afslutning:

- Der ses nogle indikationer på en øgning i længden af de domme, der er afsagt i de senere år til sammenligning med de tidligste år i den målte periode, men der må tages forbehold for, at der vil være knyttet størst usikkerhed til resultaterne tidligst i perioden. Domme afsluttet ved højst 5 år afsluttes hyppigere ved kendelse end ved ny dom eller ved udløb.

Den samlede rapport kan findes hos Justitsministeriets forskningskontor.

Indledning

Personer, der på gerningstiden var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, samt personer, der var mentalt retarderede i højere grad, straffes ikke, jf. straffelovens § 16, stk. 1. Tilsvarende gælder personer, der på gerningstiden var mentalt retarderede i lettere grad, eller i en tilstand ligestillet hermed, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf, jf. straffelovens § 16, stk. 2.

Hvis en tiltalt frifindes for straf i medfør af straffelovens § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 68. Endvidere kan retten, såfremt det findes formålstjenstligt, træffe bestemmelse om foranstaltninger i stedet for at idømme straf, hvis gerningspersonen ved den strafbare handling foretog sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed, jf. straffelovens § 69.

En lovændring, der trådte i kraft 1. juli 2000, indebærer, at der i sager, hvor foranstaltningen medfører eller giver mulighed for anbringelse, skal fastsættes en længstetid for foranstaltningen på 5 år, medmindre der er tale om visse typer af personfarlig kriminalitet¹. I sager, hvor foranstaltningen ikke giver mulighed for anbringelse, skal der fastsættes en længstetid, som ikke må overstige 3 år.

I forbindelse med nævnte lovændring blev det besluttet, at der løbende skal indsamles oplysninger om domme afsagt efter lovens ikrafttræden 1. juli 2000, således at Folketingets Retsudvalg kan holdes orienteret om udviklingen på området.

Den foreliggende statistik omhandler foranstaltningsdomme, der er afsagt i perioden fra d. 1. januar 2022 til d. 31. december 2022. Der er tidligere udarbejdet redegørelser om domme afsagt i perioden 1. juli 2000 til 31. december 2001 og separat for årene 2002 til 2021. I denne rapport belyses udviklinger i antallet af afsagte domme siden 2001, antallet af igangværende foranstaltningsdomme pr. 31. december 2022 samt udviklinger i den gennemsnitlige længde af afsluttede foranstaltningsdomme afsagt siden 2001.²

Udviklingerne beskrives separat for de psykisk syge (jf. straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt.), mentalt retarderede (straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt. og straffelovens § 16, stk. 2) samt

¹ Herunder drab, røveri, frihedsberøvelse, alvorlig voldsforbrydelse, trusler efter straffelovens § 266, brandstiftelse, voldtægt eller anden alvorlig seksualforbrydelse eller forsøg på en af disse forbrydelser, jf. straffelovens §§ 68 a, stk. 2, og 69 a, stk. 2. I sådanne sager fastsættes i almindelighed ikke en længstetid.

² De to sidstnævnte typer af opgørelser foretages bl.a. på baggrund af rapporten "Temarapport 2020: Dømte personer med udviklingshandicap" fra Folketingets Ombudsmand 2021.

personer, der henhører under straffelovens § 69 – i det følgende rubriceret under betegnelsen ”mangelfuldt udviklede m.v.”. Personer, der har modtaget en foranstaltningsdom som følge af, at de på gerningstidspunktet befandt sig i en forbipasserende, abnorm rus (jf. straffelovens § 16, stk. 1, 3. pkt.) indgår også i de samlede opgørelser, men der foretages ikke separate opgørelser for denne gruppe, da den vedrører ganske få domme.

Data til brug for undersøgelsen stammer fra Det Centrale Kriminalregister (herefter Kriminalregisteret). Dette er et aktivt register, som løbende opdateres, og i hvilket der også sker sletning af oplysninger, jf. bekendtgørelse og cirkulære om registrering m.v. af oplysninger i Det Centrale Kriminalregister. Sletning sker 2 år efter registrerede personers dødsfald, samt som følge af slettefrister efter en foranstaltningsdoms ophævelse. Data vedrørende *selve foranstaltningsdommene*, som er anvendt i denne rapport, er af forholdsvis høj kvalitet. Oplysningerne er indsamlet ved, at Justitsministeriet har modtaget udtræk fra Kriminalregisteret i kalenderåret³ efter de pågældende dommes afsigelse. Dermed vil der ikke være blevet slettet oplysninger om dommene, inden dataudtrækket udarbejdes. Oplysninger vedrørende *foranstaltningsdommenes varighed og afslutning*, som er anvendt i denne rapport, er imidlertid påvirket af sletning fra Kriminalregisteret, da disse oplysninger ikke er modtaget årligt, men alene i henholdsvis 2022 og 2023 til brug for nye opgørelser i denne rapport, hvilket betyder, at nogle foranstaltningsdomme vil være slettet. Denne fejlkilde bliver mere betydningsfuld, jo ældre oplysninger det drejer sig om. Det bemærkes, at oplysninger om eventuelle *ændringer i typen af foranstaltningsdommene* i perioden mellem dommen og dennes afslutning ikke indgår i rapporten.

I forbindelse med udarbejdelse af denne rapport er der foretaget en gennemgang af de tidligere års kodning af de dømtes mentale tilstand, og på denne baggrund er der for visse domme foretaget rettelser af oplysningerne. Dette betyder, at der til sammenligning med det oplyste i tidligere års rapporter er foretaget mindre korrektioner af opgørelserne af antallet af domme i perioden 2001-2022 til henholdsvis psykisk syge, mentalt retarderede og mangelfuldt udviklede m.v. i tabel 4, 6, 8, 11 og 12.

³ Bortset fra foranstaltningsdomme afsagt i 2009, hvor dataudtrækket blev foretaget i 2013.

Udvikling i antallet af idømte foranstaltningsdomme og andel uden fastsat længstetid

I 2022 blev der afsagt i alt 716⁴ foranstaltningsdomme. De 716 domme angår 713 personer, idet 2 personer blev idømt en foranstaltningsdom mere end én gang i løbet af 2021.

Udviklingen i antallet af foranstaltningsdomme fremgår af tabel 1. Det ses af tabellen, at antallet af foranstaltningsdomme steg fra 2001 frem til 2006. Faldet i 2007 er antageligt relateret til retsreformen, og de efterfølgende år viser da også en stigning i antallet af domme frem til 2011.⁵ I den efterfølgende periode og frem til 2022 er antallet af domme gradvist faldet. I 2022 er antallet af domme lidt lavere end i 2021, men på niveau med 2020.

I en tidligere undersøgelse gennemført af Justitsministeriets Forskningskontor belyses udviklingen i foranstaltningsdomme i 1981-2012, idet der ses på, hvilke forhold der har haft betydning for stigningen i antallet af domme set over hele perioden.⁶ Undersøgelsen viser, at væksten i antallet af foranstaltningsdomme primært beror på flere sager vedrørende vold, herunder især flere sager vedrørende vold eller trusler mod offentligt ansatte. Undersøgelsen viser desuden, at væksten i lidt højere grad beror på domme for forhold, der er begået under en indlæggelse på psykiatrisk hospital eller under et andet psykiatrisk behandlingsforløb, end på domme for lovovertrædelser, der er begået, mens den dømte ikke havde kontakt med psykiatrien. En del af væksten vurderes at bero på en øget anmeldelsestilbøjelighed for vold i arbejdslivet. I rapporten nævnes også, at en øget screening af sigtede antageligt har betydning for væksten i domme til mangelfuldt udviklede m.v. Endelig påpeges det, at lovændringen fra 2000 – med indførelse af længstetider og nye krav om kontrol og opfølgning – kan have bevirket en øget opmærksomhed på at registrere nye lovovertrædelser under en gældende foranstaltning, hvilket kan have betydet, at der hyppigere gives nye foranstaltningsdomme til nogen, der allerede er underkastet en foranstaltning.

Af tabel 1 ses desuden, at andelen af domme uden længstetid varierer i den undersøgte periode med en faldende tendens i 2001-2009 og en stigende tendens i 2010-2021. I 2022 er der ikke fastsat længstetid i knap halvdelen af de idømte foranstaltningsdomme, i alt 44 pct. af dommene. Denne andel er mindre end i de to forudgående år.

⁴ Det bemærkes, at 20 af de domme, rapporten omhandler, fortsat var under anke, da rapporten blev udarbejdet.

⁵ Det mindre fald, der ses i 2009, skyldes antageligvis, at data for det år først er blevet udtrukket fra Kriminalregisteret i 2013. Personer, der efter dommen er døde, slettes i Kriminalregisteret efter senest 2 år, jf. kapitel 1, hvilket betyder, at sådanne tilfælde i større omfang vil mangle blandt domme afsagt i 2009.

⁶ Jørgensen, T.T. (2014): "Udviklingen i domme til foranstaltning." Justitsministeriet.

Tabel 1

Udvikling i antallet af foranstaltningsdomme samt i andelen af domme uden fastsat længstetid.⁷

Årstal	Antal	Andel uden fastsat længstetid
2001	368	43 %
2002	452	44 %
2003	526	42 %
2004	577	38 %
2005	685	40 %
2006	749	38 %
2007	590	38 %
2008	682	38 %
2009	660	43 %
2010	855	36 %
2011	922	38 %
2012	886	38 %
2013	865	39 %
2014	903	41 %
2015	835	42 %
2016	775	40 %
2017	767	40 %
2018	801	44 %
2019	809	43 %
2020	714	49 %
2021	748	48 %
2022	716	44 %

Som nævnt indledningsvist fastsættes i almindelighed ikke en længstetid i domme, som vedrører visse former for personfarlig kriminalitet. Opdeles foranstaltningsdommene efter kriminalitets art, ses der nogenlunde overensstemmelse mellem tendensen for andelen af

⁷ Når antallet af nye foranstaltningsdomme, der er afsagt i de enkelte år, afviger en smule fra de tal, der er anført i tidligere rapporter, skyldes det bl.a., at domme under anke er inkluderet i opgørelsen, jf. fodnote 4. I tilfælde hvor disse domme ændres ved dom i 2. instans, korrigeres opgørelserne, så det er dommen i sidste instans, der indgår. Derudover er der i 2022 i forbindelse med udarbejdelsen af de nye opgørelser i kapitel 7 og 8 foretaget en manuel gennemgang af en række tidligere domme, hvilket også har foranlediget visse rettelser, dog i begrænset omfang.

domme vedrørende personfarlig kriminalitet⁸ og tendensen for andelen af domme uden fastsat længstetid, idet førstnævnte andel falder fra 2001 til 2012 og stiger igen fra 2013 til 2021.

⁸ Personfarlig kriminalitet afgrænses i denne analyse på baggrund af de bestemmelser i straffeloven, der eksplicit nævnes i straffelovens §§ 68 a, stk. 2, og 69 a, stk. 2, samt kategorier af lovovertrædelser, hvoraf en væsentlig andel er vurderet til at være *alvorlige volds- eller andre alvorlige seksualforbrydelser*. Se kapitel 6 for yderligere bemærkninger om, hvordan kriminalitetens art opgøres.

3

De dømtes mentale tilstand og dommenes længstetid samt de dømtes køn og alder

Af de 716 foranstaltningsdomme, der er afsagt i 2022, angår 469 (66 pct.) psykisk syge, 143 (20 pct.) mentalt retarderede⁹ og 104 (15 pct.) mangelfuldt udviklede m.v., jf. tabel 2.

Det fremgår endvidere af tabel 2, at andelen af domme uden fastsat længstetid er lidt større for mangelfuldt udviklede m.v. (45 pct.) og psykisk syge (44 pct.) end for mentalt retarderede (42 pct.). Langt de fleste af de foranstaltningsdomme, hvor der er fastsat en længstetid, har en længstetid på 5 år, mens relativt få domme har en længstetid på 3 år eller kortere. Andelen af domme med en længstetid på 3 år eller kortere er størst for mentalt retarderede.

Tabel 2

Foranstaltningsdomme fordelt efter foranstaltningens længstetid og de dømtes mentale tilstand, 2022.

	Psykisk syge		Mentalt retarderede		Mangelfuldt udviklede	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ingen længstetid	207	44 %	60	42 %	47	45 %
1 år	1	0,2 %	0	0 %	0	0 %
2 år	0	0 %	1	0,7 %	1	1,0 %
3 år	3	0,6 %	20	14 %	1	1,0 %
4 år	0	0 %	0	0 %	0	0 %
5 år	258	55 %	62	43 %	55	53 %
I alt	469	100 %	143	100 %	104	100 %

79 pct. af foranstaltningsdomme, der er afsagt i 2022, er idømt mænd, mens de resterende 21 pct. er afsagt til kvinder. På tidspunktet for dommen var 34 pct. af de dømte yngre end 30 år, 27 pct. var i alderen 30-39 år, 19 pct. var 40-49 år og 20 pct. var 50 år eller ældre.

⁹ 24 af de 143 personer, der er mentalt retarderede, er det i højere grad (straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt.).

Læserbrev af Hanne Colding

Pensioneret speciallæge, dr.med. i mikrobiologi og tidligere lektor

Det er meget vigtigt for psykisk syge, at de har adgang til længerevarende udgang med pårørende. Men i **et nyt forslag** står der, at kun personalet, og ikke de pårørende, kan være ledsagere under længere varende udgang, og dermed forholder man sig ikke til virkeligheden, når der er personaletmangel i psykiatrien.

Samtidig er fagligheden frakoblet, når man forringer kontakten med de pårørende, der er et helt afgørende element i at sikre god trivsel og udvikling for de dømte, og dermed forebygge risikoen for ny kriminalitet, som er hele idéen med frihedsberøvelsen.

En human udgangsbekendtgørelse er desto mere vigtig, fordi psykisk syge frihedsberøves i længere tid end ikke syge. Og ikke mindst fordi patienter, der er erklæret klar til udskrivning af overlægen, kan risikere at vente op til et år på afdelingen, før domstolen får tid til at ophæve straffen.

Strider imod FN's Handicapkonvention

Hvorvidt det er tilsigtet at indføre strammere og dårligere vilkår for udgang, end dem der fremgik af Udgangsbekendtgørelsen fra 2004, har ministeriet ikke oplyst. Men i 2015 afskaffede Rigsadvokaten i al ubemærkethed overlægens kompetence til at bevilge udgang med pårørende, og gav den til statsadvokaten, hvilket medførte en del konfusion om reglerne for udgang.

Sindslidendes retsstilling har alle dage været en slagmark for jurister og psykiatere.

Ombudsmanden fandt således, efter en række tilsynsbesøg i 2020, at der var forskel på, hvordan reglerne for udgang blev fortolket på de forskellige institutioner. Dette strider mod FN's handicapkonvention, som siger, at man ikke må frihedsberøves ulovligt og vilkårligt. Ombudsmanden kom derefter med en række anbefalinger til at imødegå dette.

Institut for Menneskerettigheder har i deres høringssvar til udkastet anbefalet, "at en ledsager kan være en nærtstående, eksempelvis et modent familiemedlem, når den kompetente beslutningstager finder det forsvarligt". Det er så spørgsmålet, hvem de mener den kompetente beslutningstager er eller bør være. Det afholder instituttet sig klogt fra at skrive, for sindslidendes retsstilling har alle dage været en slagmark for jurister og psykiatere.

Patientorganisationerne har i deres høringssvar påpeget, at efter at Rigsadvokaten i 2015 gav kompetencen til længerevarende udgang til statsadvokaten, "er sagsbehandlingen blevet både bureaukratisk og langsommelig, og afgørelserne hviler på endog meget mangelfuld indsigt i de personers forhold, som afgørelsen om udgang hviler på".

Ifølge sagens natur er det den behandlende læge, der har den nødvendige indsigt, og det burde være lægen, der havde kompetencen til at bevilge udgang med pårørende med og uden overnatning. Lægeforeningen fandt sig ikke foranlediget til at afgive høringssvar om udkastet, men som en retspsykiater har udtalt, så er det patientgruppen, ingen elsker.

Kan få voldsomme konsekvenser

Det er uklart, hvorvidt udkastet afspejler en politisk intention om at forhindre udgang med pårørende. I givet fald vil en sådan intention hvile på et usagligt grundlag.

Der foreligger ikke opgørelser om forløbet af udgang med pårørende, og efter tilsynsbesøgene i 2020 anbefalede ombudsmanden derfor, at der fremover bliver udarbejdet dækkende notater om afvikling af udgang, herunder udgange, der forløb problemfrit.

Men kan slå fast, at det foreliggende udkast vil få voldsomme konsekvenser, når ledsaget udgang kun lade sig gøre, hvis institutionen kan afsætte personale til det. Især kan det få betydning for personer, hvis familie bor langt væk fra institutionen. De nuværende tre timers uledsaget udgang er ikke tilstrækkelige til, at den psykisk syge kan nå at besøge sin familie.

Hanne Colding

Læserbrev af Brian Olsen Pædagog, Bistandsværges

Gør det nogen forskel

En bistandsværges kollega spurgte mig, om det gør nogen forskel, at jeg deltager i mine klienters retsmøder.

Den psykologiske effekt der er ved at deltage for klienterne, er meget svært at måle. Min deltagelse i mange retsmøder, har givet mig den erfaring, at det har en meget stor betydning for langt de fleste af mine klienter. Før et retsmøde kan jeg tale med klienterne og måske berolige dem. Mange er nervøse, men det hjælper når de ved, at jeg deltager. De ved, at når jeg kommer på besøg igen, kan vi tale om retsmødet. Nogen få ringer samme dag eller dagen efter.

Jeg har deltaget i nogle retsmøder, hvor jeg i samarbejde med advokaten og klienten har udtalt mig om klienten. I de tilfælde har det gjort en stor forskel, at jeg deltog i retsmødet. I det retsmøde jeg vil beskrive her, er det min deltagelse der gjorde forskellen.

Optakt:

En dag hvor jeg er på Kofoedsminde, er der en medarbejder, der trækker mig til side, og spørger om jeg kan hjælpe. Medarbejderens forslag lyder på, at få ændret teksten i min klients dom, næste gang vi skal i retten. Medarbejderens forslag vil give min klient mere livskvalitet. Det vil jeg meget gerne hjælpe med. Jeg sender en anmodning om prøvelse af dom til statsadvokaten, hvor jeg skriver, hvad jeg ønsker at få ændret i min klients dom:

at han kun under overvågning af personale på den institution, hvor han anbringes, må benytte elektroniske kommunikationsmidler, herunder mobiltelefoner, computer og lagringsmedier hertil.

Ændres til:

at han efter tilsynsmyndighedens nærmere bestemmelse herom kun under overvågning af personale på den institution, hvor han anbringes, må benytte elektroniske kommunikationsmidler, herunder mobiltelefoner, computere og lagringsmedier hertil.

Hvad betyder ændringen? Man kan sammenligne teksterne i klientens dom med type 1 og type 2 domme. Ved den første tekst, er der ingen mulighed for at klienten må have lagringsmedier i sin lejlighed. I teksten som vi ønsker, er det kommunen, som tilsynsmyndighed, der kan give tilladelse til, at klienten kan have lagringsmedier i sin lejlighed.

Inden første retsmøde flytter min klient på en anden afdeling. Forsvarsadvokaten er desværre ikke en af dem jeg samarbejder med, for han ønsker ikke at få hjælp af en bistandsværges. Forsvarsadvokaten har været på besøg hos klienten, og forhørt sig hos den nye leder, hvad klienten ønsker frem-

ført. Advokaten fremfører klientens ønske, om at få lov til at have et bestemt lagringsmedier, som ikke kan kobles på internettet, i sin lejlighed. Der bliver talt noget om det, også hvor sagsbehandler fra kommunen er med i samtalen. Da sagsbehandleren fra kommunen ikke i retssalen kan sige ja, til at min klient må have det bestemte lagringsmedie i sin lejlighed, bliver retsmødet udsat. Det skal undersøges, om kommunen kan sige ja til dette lagringsmedie.

Andet retsmøde:

Jeg taler med advokat før retsmødet, hvor jeg viser ham det dokument som jeg sendte til Statsadvokaten. Siger til ham at det er hvad klienten og jeg ønsker at få ændret, og ikke kun det bestemte lagringsmedie som han omtalte ved det første retsmøde. Advokaten nærmest ignorerer mig.

Retsmødet starter og har samme gang og næsten samme udfald som første retsmøde. Advokat kan ikke få sagsbehandler fra kommunen til at godkende det lagringsmedie, som han hele tiden taler om. Advokaten siger så, at så må retsmødet gå om igen, så kommunen kan komme med en udmelding om de vil godkende lagringsmediet eller ej.

Da rækker jeg hånden op. Og får taletid. Jeg spørger anklager, om anklageren har det første dokument i denne sag, min anmodning om prøvelse af dommen, hvad anklager svarer ja til. Jeg læser dokumentet op, og pointerer at det ikke drejer sig om et bestemt lagringsmedie, men at klienten og jeg ønsker at få ændret teksten i min klient dom, så det er tilsynsmyndigheden (kommunen) der kan godkende et lagringsmedie, på forespørgsel fra Kofoedsminde. Vi ønsker denne tekst, for hvem ved, hvad der kommer af lagringsmedier om et år. Der kan kommunen så sige ja, nej eller indhente flere oplysninger fra Kofoedsminde, for at give et svar. Efter anklager har forstået meningen med tekstændringen, kan anklager godkende og acceptere teksten. Dommeren accepterer også teksten, men vil tage sig betænkningstid en uge til domsafsigelse. Havde jeg ikke sagt noget, er jeg 100% overbevist om, at der var blevet et tredje retsmøde.

Min klient fik medhold, og fik ændret teksten i dommen. Så gør det nogen forskel at jeg deltager i mine klienters retsmøder? JA

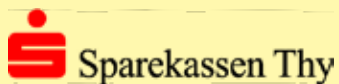
Det er klart at i de fleste retsmøder, er det den psykologiske hjælp, der giver mest. Men jeg ved aldrig, hvornår jeg kan gøre den store forskel. Så derfor møder jeg altid op.

Brian Olsen

LPD
Co/ Erik Dahlgaard
Tambogade 55
7790 Thyholm

Medlems kontingent på
kroner 350 bedes indbetalt til
vores netbank.

Regnr.: 9090

Kontonummer: 0004654765

LANDSFORENINGEN
af Patientrådgivere & Bistandsværger i Danmark

MARK & STORM
GRAFISK

ET STÆRKT TEAM...

- med online markedsføring i fokus

Odensevej 9 | 5750 Ringe | Tlf. 62 62 22 77 | www.mark-storm.dk